
**CHRISTINA RAMBERG
CHRISTER DANIELSSON
ERIC M RUNESSON**

Preliminära skiljedomar

2012-13 NR 2

SÄRTRYCK UR JURIDISK TIDSKRIFT

Preliminära skiljedomar

CHRISTINA RAMBERG, CHRISTER DANIELSSON
& ERIC M RUNESSON*

Är det lämpligt att en skiljenämnd tillställer parterna en preliminär skiljedom för kommentarer innan skiljenämnden slutligt avgör tvisten?

Christina Ramberg: Jag har använt preliminära skiljedomar vid några tillfällen. I ett fall gällde tysk rätt för skiljeförfarandet. I Tyskland är det vanligt att skiljenämnden innan huvudförhandlingen skriver en preliminär dom med bedömning av de juridiska frågorna och den skriftliga bevisningen.

I ett annat fall ”haltade” tvisten. Den ena parten lämnade utförlig rättslig argumentation med referenser till rättskällor. Den andra parten var i princip tyst med den underförstådda tanken att skiljenämnden själv skulle hitta rättsreglerna enligt principen om *jura novit curia*. Det är ofta obehagligt att vara skuggboxande motpart till en sådan part. Vilken strategi ska motpartsombudet anlägga? Ska hen bemöta ”invändningar” som inte framförts? I det fall jag har erfarenhet av, tillställde skiljenämnden parterna en preliminär motiverad skiljedom. Detta föranledde parterna att inkomma med ytterligare rättslig argumentation, vilket medförde att utgången i målet blev helt motsatt den som framkom i den preliminära skiljedommen.

I ett tredje fall hade två utländska parter enats om att tvisten skulle avgöras utan muntlig förhandling. Frågan om tillämplig lag hade egentligen inte diskuterats i inlagorna. Skiljenämnden förklarade hur den såg på rättsfrågorna och den skriftliga bevisningen i en preliminär skiljedom. Parterna fick möjlighet att argumentera ytterligare – eller om man så vill – plädera fokuserat i sina slutinlagor.

Eric och Christer, ni har omfattande erfarenhet både som ombud och skiljemän. Vad anser ni är bra och dåligt med preliminära skiljedomar?

Christer Danielsson: En grundläggande fråga är *varför* man skulle skicka ut preliminära domskäl. Vad skulle poängen vara?

Eric M Runesson: Jag ser flera anledningar. De preliminära domskälen löser problemet med ovisshet inför huvudförhandlingen; ovisshet om vad skiljenämnden

* Christina Ramberg är professor i civilrätt vid Stockholms universitet. Christer Danielsson och Eric M Runesson är advokater.

den uppfattat av parternas talan. Dessutom kan tvisten koncentreras till de relevanta frågorna; man skär så att säga bort behovet av att argumentera i delar som i något scenario skulle kunna bli relevanta men som kan föras åt sidan genom skiljenämndens preliminära ställningstagande. En tredje fördel är att det kan vara bra för ombuden att skiljenämnden avslöjar hur den är benägen att resonera. Är det en formalistisk approach eller en friare rimlighetsinriktad approach som gäller? För det fjärde kan det vara bra för skiljenämnden att ”styra” in parterna på rätt spår. En femte fördel är att de preliminära domskälen kan underlätta förlikningar mellan parterna.

Christer Danielsson: Och en sjätte fördel med preliminära domskäl är kanske att sannolikheten för en materiellt riktig dom ökar.

Men jag undrar om man inte kan uppnå de här fördelarna med en mindre drastisk metod, nämligen med en bearbetad recit, dvs. en sammanställning av tvisten som är mer strukturerad än endast ett klipp-och-klistra-dokument av parternas inlagor, kanske också försedd med frågor för att kontrollera att nämnden rätt uppfattat vad som påstås. Ett liknande grepp, som jag använt några gånger, är att inför pläderingen be ombuden att särskilt belysa vissa frågeställningar. Det är ju en vink från skiljenämndens sida till parterna om vad nämnden anser vara särskilt intressant inför sitt avgörande och fyller på det sättet en funktion liknande den preliminära domskäl skulle ha utan att man går så långt.

Eric M Runesson: Ja, ett alternativ mellan preliminära domskäl och en bearbetad recit är att skiljenämnden gör en frågelista (issue list) som redogör för de frågor som nämnden gissar att man kommer att behandla i domskälen. I en sådan lista kan skiljenämnden uppmärksamma parterna på t.ex. ett rättsfall och fråga hur parterna förhåller sig till det.

Christina Ramberg: Vi har nu diskuterat några fördelar med preliminära skiljedomar och också konstaterat att det finns mindre långtgående alternativ som kanske är lika effektiva. Vilka nackdelar ser ni med preliminära skiljedomar?

Christer Danielsson: I svenska skiljeförfaranden måste det vara extremt ovanligt att nämnden meddelar preliminära skiljedomar. Jag hade i alla fall aldrig hört talas om det förrän Christina nu väckte frågeställningen. Det innebär att överraskningen för parter och ombud skulle bli total om det plötsligt damp ned en preliminär skiljedom. Sådana överraskningseffekter är inte godtagbara. En förutsättning för att alls använda sig av en ordning med preliminära skiljedomar är därför att parterna i förväg har godkänt att så sker.

Eric M Runesson: Det håller jag med om. Men vem skulle säga nej till ett erbjudande om en preliminär skiljedom? Och varför skulle en part säga nej?

Christer Danielsson: Ett skäl kan ju vara att ena ombudet vill vänta till slutförhandlingen med att lägga det juridiska rastret över de omständigheter han eller hon åberopat och på det sättet försvåra för motpartsombudet att förbereda sin rättsliga argumentation. Ett sådant ombud skulle nog inte uppskatta en ordning med preliminära domskäl. Visserligen kan ju ombudet – med mitt synsätt att samtycke krävs från båda parter – hindra att det alls ges någon preliminär dom genom att vägra samtycke, men om skiljenämnden driver frågan och motpartsombudet inte har några invändningar kan det kanske vara svårt att säga nej.

Eric M Runesson: Skiljenämnden bör ha transparens som ledstjärna och undvika överraskningar. Men graden av överraskning beror på *när* under förfarandet den preliminära skiljedomen kommuniceras. Med god framförhållning, kan en preliminär skiljedom minska överraskningseffekter med avseende på domskälens innehåll.

Det optimala tror jag är att skiljenämnden kommunicerar en preliminär skiljedom efter den andra svarsskriften, så att parterna i normalfallet har ytterligare en skrift efter den preliminära skiljedomen. Det kan vara lämpligt att skiljenämnden i en inledande skrift med regler för skiljeförfarandet (procedural order) bestämmer att en preliminär skiljedom kommer att tillställas parterna vid ett visst skede och att parterna får samtycka till en sådan ordning. Sådana procedurordningar blir allt vanligare också i helsvenska skiljeförfaranden.

Ett annat problem med preliminära skiljedomar är klanderrisken. Kanske utgör en preliminär skiljedom alltför långtgående processledning och att skiljenämnden betraktas som jävig. Denna risk kan man emellertid komma till rätta med genom att parterna samtycker till en preliminär skiljedom. Jag brukar för säkerhets skull be om parternas samtycke innan jag ens gör en frågelista (issue list).

Christina Ramberg: Kanske kan man dra slutsatsen att det är OK med preliminära domskäl under förutsättning att parterna samtycker till en sådan ordning. I vilka situationer är det lämpligt respektive olämpligt med preliminära domskäl?

Eric M Runesson: I bevisintensiva tvister är det kanske inte lika lämpligt som i juridikintensiva tvister.

Christer Danielsson: Möjligen får man skilja mellan enmansförfaranden och tresitsar. I enmansförfaranden har den ensamme skiljemannen full koll på allt från dag ett och han eller hon skulle nog utan alltför stora extra arbetsinsatser kunna meddela en preliminär skiljedom en bit in i skriftväxlingen, särskilt om det är ett mål som med Erics ord är juridikintensivt snarare än bevisintensivt. Detsamma gäller ordföranden i en tresits. Men: om nämnden ska meddela en preliminär skiljedom måste de partsutsedda skiljemännen vara lika up to speed som ordföranden; allt annat vore oacceptabelt. Det innebär i sin tur att de måste

läsa in sig på målet i ett betydligt tidigare skede än vad de typiskt sett gör idag när den verkliga detaljpenetrationen i regel sker först inför slutförhandlingen. Man kan fråga sig om det är god resurshantering att tvinga hela nämnden att fullt ut behärska materian i ett långt tidigare skede, särskilt mot bakgrund av att ganska många mål förliks.

Christina Ramberg: Tack Eric och Christer för era synpunkter. Förhoppningsvis har denna korta diskussion medfört att någon vill ta sig an en djupanalys av fenomenet preliminära skiljedomar. Tiden får utvisa om det kommer att bli vanligare. För den skiljeman eller det ombud som vill använda sig av preliminära skiljedomar, är det sammanfattningsvis viktigt att skiljenämnden och parterna kommer överens om det på förhand, förslagsvis i en procedurorder.